

Na osnovu člana 52. st. 4 i 5. Osnovnog zakona o zaštiti na radu ("Službeni list SFRJ", br. 15/65), u saglasnosti sa saveznim sekretarom za unutrašnje poslove i saveznim sekretarom za saobraćaj i veze, savezni sekretar za rad propisuje

Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru tereta u teretna motorna vozila i istovaru tereta iz takvih vozila

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu SFRJ", br. 17/66 od 27.4.1966. godine. Vidi: čl. 69. Zakona - RS, 42/91-1649.

I OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se mere i normativi zaštite lica na radu pri utovaru tereta u teretna motorna vozila i priključna vozila i istovaru tereta iz takvih vozila.

Pod teretnim motornim vozilima i priključnim vozilima, u smislu ovog pravilnika, podrazumevaju se obična, specijalna i radna teretna motorna vozila i priključna vozila, namenjena za prevoz tereta (u daljem tekstu: vozilo).

Član 2.

Pod radom na utovaru tereta u vozilo i istovaru tereta iz vozila podrazumevaju se, u smislu ovog pravilnika, ručni i mehanizovani utovar i istovar tereta, kao i proveravanje stanja tereta i preuređivanje tereta u toku vožnje.

Član 3.

Mere i normative zaštite na radu predviđene ovim pravilnikom sprovode radne i druge organizacije, organi društveno-političkih zajednica, druga pravna lica i fizička lica kod kojih su zapošljena lica koja vrše utovar tereta u vozilo i istovar tereta iz vozila (u daljem tekstu: organizacija).

II MERE I NORMATIVI ZAŠTITE NA RADU PRI UTOVARU TERETA U VOZILU I ISTOVARU TERETA IZ VOZILA

1. Zajedničke odredbe o zaštiti na radu pri utovaru i istovaru

Član 4.

Pre početka utovara tereta u vozilo i istovara tereta iz vozila vozač je dužan, saglasno odredbama Pravilnika o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prevozu motornim vozilima ("Službeni list SFRJ", br. 55/65), preduzeti potrebne mere kojima se sprečava da vozilo samo krene sa mesta na kome je zaustavljeno.

Otvaranje strana sanduka vozila pre istovara tereta odnosno zatvaranje strana sanduka posle završenog utovara tereta, moraju vršiti istovremeno najmanje dva radnika.

Pre otvaranja strana sanduka vozila radi istovara tereta mora se proveriti položaj tereta.

Pri utovaru tereta u vozilo i istovaru tereta iz vozila sa zatvorenom karoserijom (furgon) unutrašnjost karoserije mora biti osvetljena.

Član 5.

Pri utovaru u vozilo tereta sa platforme ili rampe skladišta odnosno pri istovaru tereta na platformu ili rampu skladišta, vozilo mora biti postavljeno neposredno do platforme ili rampe. Ako to tehnički nije moguće, mora se postaviti most.

Podovi platformi, rampi i mostova po kojima se prenosi teret moraju biti ravni, bez pukotina i rupa, a po potrebi osigurani od klizanja. Ovi podovi moraju biti slobodni za nesmetano prenošenje tereta.

Širina platforme, rampe odnosno mosta po kome se prenosi teret, kao i prolaza u skladištima u kojima se teret smešta, mora biti najmanje 1,60 m.

Član 6.

Posle završenog utovara tereta u vozilo, vozač je dužan da proveri da li je teret pravilno smešten, a kod vozila sa stranama da li su one sigurno zatvorene.

Član 7.

Ako utovar u vozilo i istovar iz vozila većih količina tereta vrši grupa radnika, takav rad mora se vršiti pod kontrolom za to određenog lica.

Lice iz stava 1 ovog člana dužno je pre početka rada proveriti ispravnost opreme za utovar i istovar odgovarajućeg tereta.

Član 8.

Mehanizovani utovar u vozilo i istovar iz vozila tereta pomoću dizalice, prenosne trake, utovarivača ili sličnog uređaja, mora se vršiti izdvojeno od mesta na kome se vrši ručno prenošenje tereta.

Za vreme noćnog rada sa mehanizovanim sredstvima, mesto za utovar i istovar tereta mora biti osvetljeno svetlošću jačine najmanje 20 luksa.

Na mestu na kome se vrši mehanizovani utovar i istovar tereta smeju se zadržavati samo ona lica koja vrše te poslove.

Član 9.

Pri radu na utovaru tereta u vozilo i istovaru tereta iz vozila pomoću dizalice primenjuju se odredbe Pravilnika o higijensko-tehničkim zaštitnim merama pri radu sa dizalicama ("Službeni list SFRJ", br. 29/64).

Član 10.

Pri utovaru u vozilo i istovaru iz vozila eksplozivnih i lako zapaljivih tereta, zabranjeno je pušenje.

2. Prostori za utovar i istovar tereta

Član 11.

Utovarno-istovarne površine, prilazi takvim površinama i njihove saobraćajnice, koji stalno služe za utovar i istovar tereta, moraju biti izgrađeni od tvrde podloge i održavani u ispravnom stanju.

Ako su prilazi i saobraćajnice iz stava 1 ovog člana pod nagibom, oni moraju u zimskom periodu biti očišćeni od leda i snega i posuti peskom ili šljunkom.

Član 12.

Širina prilaza i saobraćajnica iz člana 11 ovog pravilnika ne sme biti manja od 5 m pri dvosmernom kretanju vozila odnosno 3 m pri jednosmernom kretanju vozila. Prilazi utovarno-istovarnim površinama moraju imati sa obe strane pešačke staze širine najmanje 0,5 m, sa odgovarajućim proširenjima na krivinama.

Član 13.

Prilikom postavljanja vozila na utovarno-istovarnim površinama, rastojanje između vozila koja stoje u koloni ne sme biti manje od 1 m, a rastojanje između vozila koja stoje jedno pored drugog ne sme biti manje od 1,5 m.

Član 14.

Na utovarno-istovarnim površinama, prilazima takvim površinama i saobraćajnicama iz člana 11 stav 1 ovog pravilnika, moraju biti postavljeni saobraćajni znakovi i oznake koji su propisani za javne puteve.

Kretanje vozila na utovarno-istovarnim površinama, prilazima takvim površinama i saobraćajnicama vrši se, po pravilu, jednosmerno.

Ako se na utovarno-istovarnim površinama, prilazima takvim površinama i saobraćajnicama vozilo kreće unazad, manevar se vrši uz pomoć drugog lica koje se nalazi van vozila i koje vozaču daje određene ugovorene znake.

Brzina kretanja vozila na utovarno-istovarnim površinama, prilazima takvim površinama i saobraćajnicama ne sme biti veća od 10 km na čas, a u zatvorenim skladištima ne sme biti veća od 5 km na čas.

Član 15.

Utovarno-istovarne površine moraju biti noću osvetljene svetlošću jačine najmanje 10 luksa.

Član 16.

Ako se utovar tereta u vozilo vrši iz skladišta smeštenog u podrumskim ili nadzemnim prostorijama bez naprava za spuštanje odnosno podizanje tereta (tobogan, teretni lift i dr.), takva skladišta moraju imati sigurna stepeništa sa stepenicama visine do 18 cm.

3. Utovar i istovar raznovrsnih tereta

Član 17.

Utovar u vozilo i istovar iz vozila tereta u rasutom i vrelom stanju (kreč, cement, bitumen, asfalt i sl.) vrši se pomoću transportnih naprava i uređaja (ručna kolica, auto-utovarivač, transportna traka i sl.).

Član 18.

Utovar u vozilo tereta u komadima (sanduci, burad i sl.) preko strana sanduka vozila sme se vršiti samo ako su strane sanduka vozila dobro vezane lancima ili na drugi način osigurane od otvaranja.

Pri uređivanju tereta iz stava 1 ovog člana radnici ne smeju stajati na teretu.

Član 19.

Radi obezbeđenja tereta u komadima od pomeranja za vreme vožnje ili pri naglom kočenju vozila, mora se teret na podesan način osigurati.

Ako postoji razmak između tereta, moraju se umetnuti čvrsti drveni umeci i staviti podmetači.

Član 20.

Pri radu sa sanducima čije su strane zakucane ekserima ili utvrđene metalnim okovima, ekseri i okovi moraju biti dobro ukucani da bi se onemogućila povreda radnika.

Član 21.

Pri skidanju tereta u komadima koji je složen u naslage radi utovara u vozilo, mora se prethodno proveriti stabilnost tih naslaga.

Član 22.

Pri istovaru tereta na otvorenim utovarno-istovarnim površinama slaganje tereta mora se vršiti na način koji zavisi od vrste i težine tereta.

Visina naslaga iz stava 1 ovog člana ne sme biti veća od 6 m ako se istovar vrši pomoću mehanizacije, odnosno ne sme biti veća od 2 m ako se istovar vrši ručno.

Prilikom slaganja tereta u komadima različite težine i veličine, moraju se prvo slagati komadi veće težine.

Član 23.

Ako se utovar tereta u vozilo i istovar tereta iz vozila vrši ručno na udaljenosti od 60 m, težina tereta koji se prenosi ne sme biti veća od 50 kg, a visina naslage tereta ne sme prelaziti 1,5 m.

Ako se prenošenje tereta iz stava 1 ovog člana vrši na stazi (most, skela) pod nagibom do 25°, ukupna udaljenost od vozila do mesta slaganja tereta i obrnuto ne sme biti veća od 50 m, a staza pod nagibom - duža od 25 m.

Član 24.

Pri utovaru u vozilo tereta različite vrste i težine (građevinski materijal, metalna roba, roba za široku potrošnju, stolarija i dr.), u vozilo se prvo slaže teret veće težine i, po pravilu, slaganje se vrši prema vrstama tereta.

Član 25.

Ako se prikuplja i razvozi teret u komadima (paketi i sl.) težine veće od 20 kg, za prenošenje takvih tereta mora se odrediti posebno lice.

Vozač može sam prikupljati i razvoziti teret iz stav 1 ovog člana, ako prevoz tereta vrši u gradskom ili mesnom saobraćaju i ako je teret težine do 20 kg. Ako je vozač žena težina tereta ne sme biti veća od 10 kg.

Član 26.

Pri utovaru u vozilo i istovaru iz vozila tereta u valjkastoj ambalaži (bačve, rolne, bale i sl.), moraju se pri kotrljanju tereta koristiti naprave da bi se teret prineo na visinu poda sanduka vozila ili sa njega spustio na tle.

Tereti iz stava 1 ovog člana smeju se u vozilo utovarivati ručnim kotrljanjem samo ako se pod skladišta nalazi na istom nivou sa podom sanduka vozila.

Ako je pod skladišta niži od poda sanduka vozila, utovar i istovar tereta u valjkastoj ambalaži može se vršiti ručno samo pod uslovom da teret pojedinačno nije teži od 200 kg.

Ako je težina tereta veća od 200 kg, teret se mora prenositi preko balvana ili se kotrljati pomoću jakih užadi.

Član 27.

Zabranjeno je ručno prenošenje tereta u valjkastoj ambalaži, ako je teret teži od 30 kg.

Član 28.

Pri utovaru u vozilo valjkastih tereta i njihovom smeštaju u vozilo, tereti se smeju kotrljati samo po obručima odnosno pojačanjima za kotrljanje.

Burad i bačve moraju se postavljati na dno, s tim da nalivni otvor bude gore.

Pri slaganju buradi i bačvi u vozilo u redovima - jedan iznad drugog, moraju se između redova staviti daske sa klinovima na krajevima redova. Upotreba drugih predmeta umesto klinova, zabranjena je.

Član 29.

Pri kotrljanju valjkastih tereta radi utovara u vozilo ili istovara iz vozila, radnici se moraju nalaziti sa obe strane naprave koja se koristi pri takvom radu.

Ako se teret iz stava 1 ovog člana kotrlja po ravnoj površini, radnici se moraju nalaziti iza tereta.

Član 30.

Zapaljive tečnosti smeju se utovarivati u vozilo u većim količinama samo ako su u nepropustljivim metalnim sudovima.

Posle utovara zapaljivih tečnosti u vozilo, kao i u toku vožnje, vozač mora proveravati da li sudovi ne propuštaju zapaljivu tečnost.

U kabini vozila koje prevozi zapaljive tečnosti smeju se pored vozača nalaziti samo ona lica koja rade na opsluživanju vozila.

Član 31.

Prevoz boca sa zapaljivim gasovima i tečnostima u kabini vozila zabranjen je.

Član 32.

Pre i u toku punjenja, kao i za vreme pražnjenja, auto-cisterne sa zapaljivom tečnošću moraju biti propisno uzemljene, motor ugašen a električni uređaji isključeni.

Pre ulaska auto-cisterne u opasnu zonu skladišta zapaljivih tečnosti, na ispusnu cev motora mora se postaviti zaštitna mreža ili slična naprava koja sprečava izlaz plamena ili varnica iz ispusne cevi.

Član 33.

Utovar u vozilo i istovar iz vozila negašenog kreča, cementa i drugog prašinstog ili nagrizajućeg materijala, smeju vršiti radnici samo uz upotrebu odgovarajućih ličnih zaštitnih sredstava (zaštitne rukavice, pregače, pelerine, zaštitne naočari i dr.).

Član 34.

Ako se prenošenje jetkih i nagrizajućih materija (kiseline - lužine i sl.) vrši u ambalaži od stakla, sintetičke materije i dr., ručice na takvoj ambalaži moraju svojom čvrstinom odgovarati težini tereta i biti dobro pričvršćene za ambalažu (armatura i sl.).

Prenošenje materija iz stava 1 ovog člana mora se vršiti pomoću kolica, nosiljke i sličnih naprava.

Na kolicima, nosiljkama i sličnim napravama za prenošenje materija iz stava 1 ovog člana moraju biti predviđena ležišta obložena mekim materijalom (rogozina, trska i sl.) za smeštaj ambalaže.

Boce i druga staklena ambalaža smeštena u kolicima, nosiljkama i sl., moraju za vreme prenošenja biti osigurane od preturanja ili ispadanja.

Član 35.

Prenošenje jetkih i nagrizajućih tečnosti smeštenih u staklenoj ili sintetičkoj ambalaži težine preko 10 kg, moraju vršiti dva radnika.

Član 36.

Ako staklena ambalaža u kojoj se nalaze jetke i nagrizajuće tečnosti nije zaštićena oblogom od pletenog pruća ili sličnog materijala, moraju se između boca u vozilu staviti zaštitni ulošci.

Član 37.

Pri utovaru u vozilo, istovaru iz vozila i prenošenju jetkih i nagrizajućih tečnosti moraju se prethodno pregledati mesta rada i otkloniti prepreke koje bi mogle ugroziti bezbednost radnika pri radu sa takvim tečnostima.

Prenošenje jetkih i nagrizajućih tečnosti u oštećenoj ambalaži zabranjeno je.

Član 38.

Pre ručnog prenošenja sudova sa jetkim i nagrizajućim tečnostima smeštenih u korpi, mora se izvršiti pregled ispravnosti dna korpe i njenih ručica.

Zabranjeno je prenošenje na leđima ili u naručju sudova sa jetkim i nagrizajućim tečnostima.

Član 39.

Bačve, burad i sanduci sa jetkim i nagrizajućim tečnostima ne smeju se tumbati, kotrljati odnosno gurati, nego samo prenositi kolicima.

Član 40.

Ako se čelične boce sa gasovima pod pritiskom prenose pomoću kolica do mesta utovara u vozilo i mesta istovara iz vozila, boce moraju biti obezbeđene od potresa ili udara. Kolica moraju imati odvojena ležišta veličine boce, obložena pustom ili drugom mekom materijom na mestu oslonca postolja i grla boce. Grlo boce mora pri smeštaju biti uzdignuto.

Član 41.

Utovar u vozilo, istovar iz vozila i prevoz čeličnih boca moraju se vršiti pod sledećim uslovima:

- 1) ventil čelične boce sa zapaljivim gasom, mora biti zaštićen metalnom kapom;
- 2) u sanduku vozila moraju za prevoz čeličnih boca biti ugrađene pregrade sa udubljenjima koja odgovaraju veličini boca i koja imaju oslonce obložene pustom ili drugom mekom materijom za postolja i grla boca. Pregrade moraju imati poklopce za zatvaranje i moraju pri prevozu biti obezbeđene od potresa i udara;
- 3) pune čelične boce sa gasovima pod pritiskom moraju se u vozilu slagati u horizontalnom ležećem položaju sa malo uzdignutim grlom, osim čeličnih boca sa propanom i butanom;
- 4) međusobno dodirivanje i trenje čeličnih boca, kao i udaranje u kapu ventila, mora biti onemogućeno, ako su u pregradi iz tačke 2 ovog stava čelične boce smeštene u više redova;
- 5) čelične boce sa gasovima pod pritiskom moraju se pokriti ciradom ili drugim sličnim pokrivačem, ako su takve boce pri prevozu izložene suncu.

Zabranjen je prevoz radnika u sanduku vozila u kome se prevoze čelične boce sa gasovima pod pritiskom.

Član 42.

Pri ručnom utovaru u vozilo i istovaru iz vozila drugih tereta (šine, grede, profili, cevi i dr.) moraju se upotrebljavati odgovarajuća pomoćna sredstva (kosine od drveta i sl.).

Tereti iz stava 1 ovog člana smeju se skidati samo sa vrha naslage. Taj posao moraju istovremeno vršiti najmanje dva radnika pod nadzorom za to određenog lica.

Član 43.

Vozilo određeno za prevoz drugih tereta mora biti opremljeno stubovima koji se mogu skidati odnosno sklapati. Svi stubovi moraju biti na gornjem kraju povezani lancima.

Pri utovaru balvana ili drugih okruglih tereta prečnika većeg od 20 cm mora se teret u celini povezati lancem po sredini, da se ne bi skotrljao pri otvaranju strane vozila.

Pri istovremenom prevozu dužih i kraćih tereta, kraći tereti moraju biti složeni iznad dužih tereta.

Član 44.

Na mestu na kome se vrši utovar u vozilo i istovar iz vozila drugih tereta, zabranjeno je zadržavanje lica koja ne rade na utovaru odnosno istovaru.

Član 45.

Pri prevozu tereta dužih od 6 m (cevi, balvani, grede, profili i dr.) mora se koristiti prikolica ili poluprikolica. Teret se mora lancima vezati za prikolicu odnosno poluprikolicu.

Član 46.

Zabranjeno je terete duže od karoserije vozila naslanjati na kabinu odnosno vrata vozila.

Član 47.

Pri utovaru dugih tereta na prikolicu koja se rastavlja (prikolica bez karoserije), mora se između zadnjeg dela kabine vozila i prednjeg dela tereta ostaviti dovoljan prostor, da bi se prikolica mogla slobodno okretati i do 90°.

Prikolica koja se rastavlja ne sme se pri utovaru tereta iz stava 1 ovog člana opterećivati težinom većom od njene dozvoljene nosivosti.

Član 48.

Tereti teži od 1 t mogu se premeštati na kratko rastojanje samo:

1) po horizontalnoj površini - na posebnim saonicama ili limenim posteljama pomoću teretnih ili ručnih vozila (tegljača, traktora) odnosno pomoću čekrka;

2) po kosoj površini sa uglom do 15° - uz korišćenje sredstava iz tačke 1 ovog člana.

Član 49.

Zabranjeno je pomoću pokretnih dizalica (točkaša i viljuškara) podizati terete zasute zemljom, peskom ili drugim materijalom, odnosno terete koji su pričvršćeni na bilo koji način (ukopani, zalepljeni i sl.).

4. Rad sa kontejnerom

Član 50.

Pre utovara u vozilo kontejnera sa teretom vozač mora prethodno proveriti ispravnost kontejnera. Ako je kontejner oštećen odnosno ako pregrade nisu ispravne, ne sme se vršiti utovar kontejnera u vozilo.

Član 51.

Teret u kontejneru mora se razmestiti tako da pritisak na pod i zidove bude što ravnomerniji. Između tereta i vrata kontejnera mora se ostaviti slobodan prostor od najmanje 3 cm.

Po završenom utovaru tereta u kontejner vozač mora proveriti da li su pravilno zatvorena vrata odnosno strane kontejnera.

5. Rad sa transporterima

Član 52.

Transporteri sa trakom, grabuljama, lancima i sličnim sredstvima za prenošenje tereta, moraju se postavljati tako da sa jedne njihove strane ostane slobodan prostor za prolaz, širine najmanje 1 m.

Član 53.

Kod pokretnih transporterata sa uređajem za menjanje ugla nagiba trake, mora postojati naprava za osiguranje utvrđenog položaja nagiba trake u toku jedne radne operacije (skakalica, kočnica).

Član 54.

Premeštanje transporterata iz člana 53 ovog pravilnika za vreme rada zabranjeno je. Pre premeštanja transporterata i posle završetka rada transporterata traka se mora staviti u krajnji donji položaj.

Član 55.

Za vreme rada transporterata zabranjeno je rukama pomagati kretanje trake, čistiti traku i valjke rukama i vršiti ma kakve popravke na valjcima, traci odnosno konstrukciji transporterata.

Za vreme rada transporterata zabranjeno je uvlačiti se pod traku transporterata radi vršenja opravki ili iz ma kog drugog razloga.

Član 56.

Uključivanje i isključivanje transporterata sme vršiti samo za to određeno lice, koje će, pre puštanja transporterata u rad, proveriti da li su preduzete sve mere bezbednosti.

Član 57.

Zabranjen je rad sa transporterom koji nema kočnice na uređaju za dizanje nosača traka.

Član 58.

Transporteri koji rade na električni pogon moraju biti uzemljeni prema važećim propisima.

6. Rad sa auto-viljuškarcima

Član 59.

Auto-viljuškarcima na utovarno-istovarnim površinama, prilazima tim površinama i saobraćajnicama smeju rukovati samo lica koja su navršila 18 godina života i koja imaju odgovarajuću stručnu spremu za upravljanje dizalicom, utvrđenu opštim aktom organizacije.

Lica iz stava 1 ovog člana moraju se, pre stupanja na rad, podvrgnuti specijalističkom lekarskom pregledu radi utvrđivanja zdravstvenog stanja za vršenje poslova dizalčara, prema važećim propisima.

Radnici koji upravljaju auto-viljuškarom moraju se podvrgavati lekarskom pregledu najmanje jedanput godišnje.

Član 60.

Pre puštanja u rad novih auto-viljuškara, kao i posle većih opravki, auto-viljuškari moraju biti pregledani i ispitani u pogledu tehničke ispravnosti.

Preglede iz stava 1 ovog člana u pogledu tehničke ispravnosti auto-viljuškara, kao i periodične preglede, vrše organizacije u rokovima određenim njihovim opštim aktom.

Ako se prilikom pregleda utvrdi neispravnost na uređajima auto-viljuškara, rad se mora obustaviti radi otklanjanja neispravnosti.

Član 61.

Auto-viljuškari na gusenicama smeju se koristiti samo na tvrdoj podlozi (betonskoj, asfaltnoj, kaldrmisanoj, zemljanoj i sl.).

Član 62.

Za vreme utovara u vozilo i istovara iz vozila tereta pomoću auto-viljuškara, u manevarskom (radnom) prostoru ne smeju se zadržavati ili kretati druga lica, osim onih koja rade na utovaru odnosno istovaru.

Pod manevarskim (radnim) prostorom, u smislu stava 1 ovog člana, podrazumeva se prostor ograničen gabaritom tereta odnosno istaknutim pokretnim delovima auto-viljuškara.

Član 63.

Teret na zahvatnoj viljušci auto-viljuškara mora ležati što bliže zadnjem delu nosača viljuške, raspoređen ravnomerno na oba kraka viljuške i ne sme prelaziti vrh viljuške za više od jedne trećine svoje širine.

Za poduhvatanje tereta viljuškom mora biti ostavljen slobodan prostor za prolaz viljuške.

Teret složen na viljušci ne sme zaklanjati vidik vozaču auto-viljuškara.

Izuzetno, ako se prilikom prenošenja kabastog tereta ne može izbeći zaklanjanje vidika vozaču, lice određeno za to mora davati znake vozaču pri prenošenju i dizanju tereta.

Pri skidanju tereta sa naslage, zahvatna viljuška ne sme se silom gurati među teret, ako između redova naslage ne postoji slobodan prostor za prolaz viljuške.

Član 64.

Prenošenje tereta auto-viljuškarom vrši se sa nosačem viljuške pomaknutim unazad. Rastojanje između donje ivice zahvatne viljuške i tla na auto-viljuškaru na točkovima, mora biti najmanje 500 mm, a na auto-viljuškaru na gusenicama najmanje 250 mm.

Član 65.

Dugi tereti smeju se prenositi auto-viljuškarom samo na slobodnim i ravnim površinama. Zahvatanje tereta viljuškom mora se vršiti tako da bude isključena mogućnost padanja odnosno rušenja tereta.

Član 66.

Pri prenošenju dugih tereta istovremeno sa dva auto-viljuškara, mora se odrediti lice koje će usmeravati rad sa oba auto-viljuškara.

Član 67.

Za prenošenje tereta auto-viljuškarom nagib terena ne sme biti veći od 3°.

Član 68.

Teret koji se prenosi auto-viljuškarom mora se slagati na podmetače koji obezbeđuju slobodan zahvat tereta viljuškom.

Član 69.

Zabranjuje se prevoz lica auto-viljuškarom, osim lica koje neposredno radi na auto-viljuškaru.

7. Rad na auto-dizalicama

Član 70.

Na auto-dizalice i njihovu opremu, kao i pri radu sa njima, primenjuju se, pored zaštitnih mera predviđenih Pravilnikom o higijensko-tehničkim zaštitnim merama pri radu sa dizalicama, i zaštitne mere predviđene ovim pravilnikom.

Član 71.

Pri manevrisanju auto-dizalicom u blizini električnih vodova, krak auto-dizalice mora biti postavljen tako da je isključena mogućnost njegovog dodira sa električnim vodovima.

Član 72.

Pri istovaru iz vozila i slaganju dugih tereta pomoću auto-dizalice, teret mora na krajevima biti vezan užadima radi sprečavanja njegovog slobodnog okretanja. Radnici koji drže krajeve užadi moraju stajati van manipulacionog (radnog) prostora dizalice.

Član 73.

Podizanju tereta auto-dizalicom sme se pristupiti tek ako je nesumnjivo utvrđena težina tereta.

Auto-dizalica se pre početka rada mora podupreti odgovarajućim podupiračem, ako je to uputstvom proizvođača predviđeno.

Član 74.

Zabranjuje se prevoz lica auto-dizalicom, osim lica koje neposredno radi na auto-dizalici.

8. Održavanje sredstava za rad

Član 75.

Uređaji i naprave koji se koriste pri utovaru tereta u vozilo i istovaru tereta iz vozila, moraju biti održavani u ispravnom stanju.

III LIČNA ZAŠTITNA SREDSTVA

Član 76.

Organizacija je dužna radnicima koji rade na utovaru tereta u vozilo i istovaru tereta iz vozila staviti na raspolaganje odgovarajuća lična zaštitna sredstva prema posebnim propisima o zaštiti na radu.

IV ZAŠTITA RADNIKA NA RADU PRI UTOVARU TERETA U VOZILU I ISTOVARU TERETA IZ VOZILA

Član 77.

Za vreme utovara tereta u vozilo i istovara tereta iz vozila, motor vozila mora biti stavljen van pogona.

Zabranjen je utovar tereta u vozilo sa neispravnim sandukom (pod, strane, naprave za zatvaranje i dr.).

Pri utovaru u vozilo valjkastih tereta, delova mašina ili bunkera (sa žitom, cementom, ugljem), zabranjeno je zadržavanje lica na tovarnom prostoru vozila.

Član 78.

Radnici koji rade na utovaru u vozilo i istovaru iz vozila opasnih i štetnih tereta (eksplozivi, kiseline, izotopi i sl.), moraju biti upoznati sa opasnostima koje postoje pri radu sa takvim teretima.

Član 79.

Radnici koji rade sa mehanizovanim sredstvima ili uređajima na utovaru tereta u vozilo i istovaru tereta iz vozila moraju biti upoznati sa opasnostima koje postoje pri radu sa takvim sredstvima odnosno uređajima.

Član 80.

Žene i omladina od 15 do 18 godina života mogu vršiti utovar u vozilo i istovar iz vozila samo tereta u rasutom stanju (pesak, šljunak, glina, žito, povrće i sl.), a terete u komadima mogu prenositi samo ako je teret težine do 20 kg, odnosno pri prenošenju udvoje samo ako je teret težine do 40 kg.

Član 81.

Utovar tereta u vozilo i istovar tereta iz vozila ne smeju vršiti radnici koji boluju od nesvestice, vrtoglavice, padavice, grčeva mišića i sličnih bolesti.

Radnici koji stalno ili više puta u toku godine rade na utovaru u vozilo i istovaru iz vozila štetnih i drugih sličnih materija, moraju se podvrgavati specijalističkom lekarskom pregledu, prema važećim propisima.

V PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 82.

Ako ovim pravilnikom nisu predviđene neke od mera i normativa zaštite lica na radu pri utovaru tereta u vozilo odnosno istovaru tereta iz vozila, primenjivaće se u pogledu tih mera i normativa odredbe Opšteg pravilnika o higijenskim i tehničkim zaštitnim merama pri radu ("Službeni list FNRJ", br. 16/47 i 36/50), Pravilnika o higijensko-tehničkim zaštitnim merama pri lučko-transportnom radu ("Službeni list SFRJ", br. 14/64) i Pravilnika o zaštiti na radu pri održavanju motornih vozila i prevozu motornim vozilima, kao i odredbe važećih propisa donesenih na osnovu odredaba Osnovnog zakona o prometu zapaljivih tečnosti ("Službeni list SFRJ", br. 10/65) i odredaba člana 85 Osnovnog zakona o bezbednosti saobraćaja na javnim putevima ("Službeni list SFRJ", br. 14/65).

Član 83.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SFRJ".

IZMENE

Član 69. Zakona o zaštiti na radu

Zakon je objavljen u "Službenom glasniku RS", br. 42/91 od 18.7.1991. godine.

Član 69.

Do donošenja propisa o opštim i posebnim merama zaštite na radu, ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primenjivaće se mere zaštite na radu (pravila), sadržana u sledećim propisima:

...
11) Pravilnik o zaštiti na radu pri utovaru tereta u teretna motorna vozila i istovaru tereta iz takvih vozila ("Sl. list SFRJ", broj 17/66);

...